

УПУТСТВО ЗА ПОДИЗАЊЕ СТАНДАРДА У ПРИМАРНОЈ ПРОИЗВОДЊИ ВОЋА И ПОВРЋА

Саветодавни модул „Јачање конкурентности биљне производње кроз подизање стандарда у примарној производњи воћа и поврћа“ је скуп активности које спроводи саветодавац који је у ПССС ангажован за област ратарства-повртарства, воћарства-виноградарства и заштите биља у циљу подизања општег нивоа свести произвођача о значају увођења стандарда и производње здравствено безбедне хране.

Приликом избора газдинстава, која ће бити укључена у саветодавни модул, предност треба да имају перспективна (у погледу година старости произвођача, економске одрживости), као и она која пољопривредну производњу у будућности препознају као своју стратешку делатности и желе да кроз сарадњу са саветодавном службом успоставе контролу над одређеним критичним тачкама у примарној производњи воћа и поврћа.

Један од најважнијих критеријума за избор газдинстава треба да представља спремност за доследну примену предвиђених мера која подразумевају ограничену и контролисану употребу свих врста агрохемикалија, хигијенско поступање приликом производње и манипулације пољопривредних производа, обезбеђење упутстава и записивање свих активности уз обезбеђење следљивости, јединствена правила која омогућавају непристрасну верификацију (потврда да је све рађено како треба), бригу за заштиту човекове околине и одрживи развој и одговорно поступање према запосленима на газдинству у циљу правилног спровођења саветодавног модула. Саветодавац је у обавези да, пре укључивања у саветодавни модул, произвођача упозна са процедурама и документацијом који су неопходни за подизање стандарда у примарној производњи воћа и поврћа.

У циљу реализације модула, односно подизања стандарда у примарној производњи воћа и поврћа, саветодавци ће, у оквиру своје ПССС, одабрати укупно пет пољопривредних газдинстава са препорученом површином од најмање 2 ха са производњом воћа на отвореном, најмање 0,5 ха са производњом јагодастог воћа, најмање 0,5 ха са производњом поврћа на отвореном или најмање 0,2 ха са производњом поврћа у затвореном простору.

Следеће критичне тачке су у наредном периоду препознате као приоритетне када је у питању даљи рад на подизању стандарда на газдинствима у оквиру СМ: УПРАВЉАЊЕ ВОДАМА, УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ, ПЕРИОД ПРЕ ЖЕТВЕ/ БЕРБЕ (МИКРОБИОЛОШКЕ ОПАСНОСТИ), ОЧУВАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ВОЂЕЊЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ, КАЛИБРАЦИЈА ОПРЕМЕ, ОДРЖАВАЊЕ ХИГИЈЕНЕ, ЗДРАВЉЕ, БЕЗБЕДНОСТ И ДОБРОБИТ РАДНИКА.

У сарадњи са одабраним газдинством саветодавци ће користити документа (Образац GlobalGap (бланко) и интерна документа) које ће добити од ИПН-а у електронској (excel и word) форми. Са интерним документима (Упитници, Образци, Упутства), саветодавци су дужни да се претходно упознају и да их припреме пре саме посете газдинству. Ради спровођења модула саветодавци ће Образац GlobalGap (бланко) (AF, CB и FV радни део), као и Прегледну табелу GGAP попуњавати само приликом прве и последње посете газдинству које учествује у модулу. Такође, саветодавци су дужни да припремљена интерна документа оставе на коришћење пољопривредном газдинству до самог завршетка модула. Приликом сваке посете газдинству обавезно се контролише примена интерних докумената (ажурност у вођењу евиденције), и спровођење корективних мера у даљем раду пољопривредника. Поред тога што саветодавци на газдинствима

евидентирају неусаглашености са захтевима GlobalGap стандарда, дужни су и да помогну у отклањању истих кроз пружање помоћи у документовању система, едукацију газдинстава у вези примене документованих решења, организационе промене и инфраструктурална унапређења.

Одабрана газдинства која учествују у модулу саветодавац посећује најмање четири пута у току године:

Први обилазак: саветодавац одабира газдинство, евидентира се досадашња пракса у пољопривредној производњи, односно критичне тачке у примарној производњи воћа и поврћа и неусаглашености са захтевима GlobalGap стандарда и утврђују мере које треба предузети у отклањању истих. При првој посети газдинству саветодавац даје одговарајућа документа и упознаје произвођача са основним принципима и захтевима GlobalGap стандарда.

У првом обиласку одабраног газдинства саветодавац, са пољопривредником, евидентира почетно стање (досадашњу праксу у пољопривредној производњи) тако што попуњава **GlobalGap образац (бланко)** где оцењује усаглашеност тренутног стања производње, са захтевима GlobalGap стандарда, по свим критичким тачкама. Ниво усаглашености се оцењује са три оцене – ДА, НЕ И НИЈЕ ПРИМЕНЉИВО (Н/П). За једно газдинство попуњавају се радни листови AF, CB и FV (за газдинства која се баве воћарском и повртарском производњом). Након обављене евиденције почетног стања, саветодавац је дужан да пољопривредника упозна са **интерним документима** (Упитници, Образци, Упутства) и начином коришћења истих у наредном периоду, у циљу подизања стандарда и евентуалног усаглашења са захтевима GlobalGap-а. Саветодавац интерна документа попуњава на газдинству, заједно са произвођачем, и оставља их на пољопривредном газдинству произвођачу (одговорном лицу) који ће их касније редовно самостално попуњавати. Интерна документа треба да пружи јаснију слику о досадашњој пракси у пољопривредној производњи, детерминишу корективне мере и граде даљу стратегију које је потребно спровести како би се производња на газдинству усагласила са принципима GlobalGap-а. Поред тога, саветодавац даје препоруке из своје области рада. По повратку у ПССС саветодавац податке из **GlobalGap образаца (бланко)** уноси у припремљене excel табеле (GGAP – радни лист AF; GGAP – радни лист CB; GGAP – радни лист FV). Након што се попуне табеле за сва три радна листа (AF, CB и FV), подаци се уносе и у Прегледну табелу GGAP. Поменуто excel табеле се на захтев достављају ИПН-у.

Други обилазак: саветодавац је дужан да провери да ли пољопривредник редовно евидентира податке у интерним документима и констатује у којој мери је произвођач применио препоруке саветодавца од предходног обиласка. Том приликом се детерминишу неопходне корективне мере које је потребно спровести, дају препоруке и гради даља стратегија како би се производња на газдинству усагласила са принципима GlobalGap-а.

Трећи обилазак: саветодавац је дужан да провери да ли пољопривредник редовно евидентира податке у интерним документима и констатује у којој мери је произвођач применио препоруке саветодавца од предходног обиласка. Том приликом се детерминишу неопходне корективне мере које је потребно спровести, дају препоруке и гради даља стратегија како би се производња на газдинству усагласила са принципима GlobalGap-а.

Четврти обилазак: саветодавац, са пољопривредником, евидентира уочено стање (тренутну праксу у пољопривредној производњи) попуњавајући **GlobalGap образац**

(бланко) где оцењује усаглашеност производње, са захтевима GlobalGap стандарда по свим критичким тачкама. Ниво усаглашености се оцењује са три оцене – ДА, НЕ И НИЈЕ ПРИМЕНЉИВО (Н/П). За сваку контролну тачку потребно је обезбедити доказе (коментаре), детаљне белешке начињене током контроле и интерна документа са одабраног газдинства која могу оправдати крајњу оцену нивоа усаглашености. По повратку у ПССС саветодавац податке из **GlobalGap образаца (бланко)** уноси у припремљене excel табеле (GGAP – радни лист AF; GGAP – радни лист CB; GGAP – радни лист FV). Након што се попуне табеле за сва три радна листа (AF, CB и FV), подаци се уносе и у Прегледну табелу GGAP. Поменуто excel табеле се на захтев достављају ИПН-у.